

KONSTPROGRAMMET FÖR BORGÅ PARKGATA

PORVOO BORGÅ

1. INLEDNING	4
2. PRESENTATION AV PROJEKTET BORGÅ PARKGATA	6
3. DELTAGANDE	7
4. MÅL, TEMAN OCH TYNGDPUNKTER FÖR KONST	11
5. PLATSER OCH PLACERING AV KONST	13
6. KONSTENS FINANSIERING OCH PRAXIS	17
7. AKTÖRER SOM ANSVARAR FÖR FÖRVERKLIGANDE AV KONST OCH DERAS ANSVAR	19
8. VAL AV KONSTNÄRER	21
9. TIDSPLAN FÖR FÖRVERKLIGANDE AV KONST	22
10. ÄGANDERÄTT, LIVSCYKEL, UNDERHÅLL OCH UPPHOVSRÄTT	24
11. ÖVRIG VERKSAMHET I OMRÅDET ENLIGT KONSTPROGRAMMET	25
12. KOMMUNIKATION	25
13. UPPDATERING AV KONSTPROGRAMMET	25

Pärmens observationsbild: Arkkitehdit Rudanko+Kankkunen - NEMO arkkitehdit - Nomaji maisema-arkkitehdit

1. INLEDNING

Borgå parkgata blir den nya infartsvägen till Borgå när gatan i framtiden ersätter den nuvarande Västra Mannerheimleden. Målet är att utveckla Borgå parkgata och dess omgivning till en stadsliknande och högklassig stadsmiljö för gång och cykling, där fordonstrafiken också löper bra. Staden eftersträvar också högklassiga och vidsträckta grönförbindelser både med tanke på invånarna, vattenhanteringen och naturen. När planering har övergått till genomförande och Borgå parkgata med dess omgivning är färdig, ska ankomsten till Borgå från Helsingfors håll vara upplevelserik och intressant. Till detta mål svarar för sin del en konst av hög kvalitet, som blir en bestående del av byggandet av Borgå parkgata.

Redan i dag rör det sig mycket människor i området av Borgå parkgata. När området utvecklas kommer antalet användare att öka i fortsättningen, vilket för sin del sporrar till ett eget konstprogram. Ett mål och en åtgärd som Borgå stads kulturprogram 2030 lyfter fram är att konstprogrammen och konstens procentprincip blir en del av livsmiljön i Borgå på följande sätt: "I samband med byggande av centrala områden planeras och inköps offentlig konst för att göra miljön trivsammare och öka dess särprägel. Procentprincipen beaktas vid stadens eget byggande som en del av behovsutredningen och projektplanen för byggandet." Källa: Borgå stads kulturprogram 2023.

För Västra åstranden i Borgå utarbetades ett konstprogram redan år 2014 för att skapa ramarna för genomförande av konst i området. Sedan dess har ett tjugotal konstverk uppförts i området och antalet fortsätter att öka i takt med att området byggs upp. Goda erfarenheter av genomförandet av konstprogrammet på Västra åstranden uppmuntrar till att konst också blir en del av planeringen av Borgå parkgata. Utarbetandet av konstprogrammet för Borgå parkgata är en åtgärd som också uppfyller de mål som fastställts i kulturprogrammet. Konstprogrammet fastställer riktlinjerna och praxis, utifrån vilka konsten i området börjar genomföras enligt tidsplanen för byggandet. Finansieringen av konsten planeras också som en del av konstprogrammet.

Delaktigheten har haft en betydande roll vid utarbetandet av konstprogrammet för Borgå parkgata. En webbenkät som var öppen för alla genomfördes 2.5–18.5.2023 och den besvarades av 139 personer. Av dem som svarade ansåg 87 procent att konst som en del av Borgå parkgata är en god idé och 86,5 procent var helt eller delvis av samma åsikt om att offentlig konst stimulerar och ökar trivseln i omgivningen. 81 procent ansåg att den offentliga konsten ökar den kulturella tillgängligheten, vilket har ansetts vara en viktig faktor också i Borgå stads kulturprogram.

Utarbetandet av konstprogrammet för Borgå parkgata har letts av en arbetsgrupp, som består av chef för kulturtjänster Susann Hartman, planläggarna Johannes Korpijaakko och Pekka Mikkola, stadsplanechef Emilia Saatsi, kulturtjänstkoordinator Sari Hilska, amanuens för Borgå museum Susanna Widjeskog och en konstnärnsmedlem utsedd av Borgå Konstnärsgille, Veli Granö. Heini Orell Frei från Zimmer Oy har svarat för utarbetandet av konstprogrammet.

Observationsbild från Näsevågen
Arkitekter Rudanko+Kankkunen - NEMO arkitekter - Nomaji maisema-arkitekter

2. PRESENTATION AV PROJEKTET BORGÅ PARKGATA

Västra Mannerheimleden är statens väg som leder genom Borgå centrum på västra sidan av ån. En ändring av vägen till en gata har fått fart av statens synpunkt och också av de strategiska mål som staden ställt för utveckling av centrum. Den godkända detaljplanen för Borgåporten 2017 visade att kompletterande byggande av centrum längs vägen är möjligt och nödvändigt. De strategiska projekten, såsom detaljplanen för infartsparkering och ABC har öppnat upp omfattande planeringsfrågor om vägens framtid. Projektet för infartsparkering och ABC inleddes år 2018 genom planeringen av korsningen till Hornhattula. Då planeringen framskred konstaterade man att det är utmanande att planera byggandet i dalkanten av Hornhattula vid Västra Mannerheimleden. Planeringen fastställer möjligheterna att utveckla området långt in i framtiden. För att försäkra en hållbar fortsatt planering inleddes beredningen av en dispositionsplan för hela Västra Mannerheimledens område.

Dispositionsplanen för Borgå parkgata utarbetades 2019. Dispositionsplanen svarade på behoven att utveckla en helhetsplan för Västra Mannerheimleden. I dispositionsplanen utreddes kraven på områdesreserveringar på gatan och stadsrummet och konstaterades att om vägområdet ändras till en gata blir kompletterande byggande möjligt.

Enligt dispositionsplanen för Borgå parkgata anvisas cirka 120 000 m²-vy ny byggrätt vid båda sidor om gatan. Det byggs mer på södra sidan av gatan, där man genom att ändra sträckningen av gatan kan skapa förutsättningar för tillräckligt djupa kvarter.

Staden äger största delen av markområdet vid Borgå parkgata. Staten äger vägen (trafikområdet). Området som Borgå kyrkliga samfällighet äger vid korsningen av Gamla Helsingforsvägen och fastigheten som McDonald's äger vid Tolkisvägens korsning ingår i parkgatans planläggningsprogram, och för att de ska kunna ingå i detaljplaneändringarna måste staden förhandla med markägarna. Området söder om Näsevägen, bredvid anslutningen till Tolkisvägen, är också i privat ägo, och i dispositionsplanen planeras på detta ställe en ändring av gatans sträckning och byggande. (Källa detaljplanprogram för Borgå parkgata 20.11.2020)

3. DELTAGANDE

I Borgås stadsstrategi står följande:

ÄKTA DIALOG OCH EN BRED VÄXELVERKAN

Staden bjuder in alla till att bygga en levande stad. Vi för en äkta dialog och uppmuntrar invånare, företag, aktörer på tredje sektorn och läroanstalter att delta i stadens verksamhet och utvecklingen av tjänster.

Vi gör modiga försök möjliga och satsar aktivt på att skapa en bra stämning och atmosfär. En bred växelverkan, stärkande av delaktigheten, öppen och tillgänglig kommunikation och planmässig marknadsföring stärker också Borgås dragningskraft och varumärke. I kommunikationen beaktas utöver tvåspråkigheten även klarspråkighet. (Källa https://www.porvoo.fi/app/uploads/2022/06/PORVOO_KAUPUNKISTRATEGIA_savutetta-va_sve_0606.pdf)

Redan i de inledande skeden av planeringen av konstprogrammet inbjöds stadsborna till deltagande. Deltagandet delades upp i tre olika skeden och åtgärder.

Seminarium för sakkunniga

Seminariet ordnades som seminarium för inbjudna i Konstfabriken 29.3.2023. Målet var att ordna möjlighet för de stadsbor som är intresserade och har substanskunskaper att delta i utarbetandet av konstprogrammet samt utarbeta riktlinjerna för konstprogrammet utifrån seminariets resultat. Målgruppen var lokala konstnärer, representanter för stadsplaneringen och stadsmarknadsföringen samt stadens beslutsfattare. Cirka 20 personer deltog i seminariet och i den deltagande delen behandlades särskilt följande frågor:

1) Platser och spetsobjekt för konst, möjliga platser för en konstävling. Resultatet är följande:

- Viktiga platser för konst är 1) rondellen, 2) Gamla Helsingforsvägens gren och 3) den framtida öppna platsen mitt emot begravningsplatsen
- 4) kompletterande byggande i Näse gårds område (ej stadens mark) 5) hörnet av Tolkisvägen
- ett helhetskonstverk på byggnadernas fasader mot parkgatan
- konstbänkar i någon form
- konst vid rutter för fotgängare, Näseгатans sida, rutter för skolelever
- konst med gröna växter och en äng.

2) Hurdan konst önskas längs Borgå parkgata, ska konsten ha ett tema, hur ska konstnärerna väljas? Resultatet är följande:

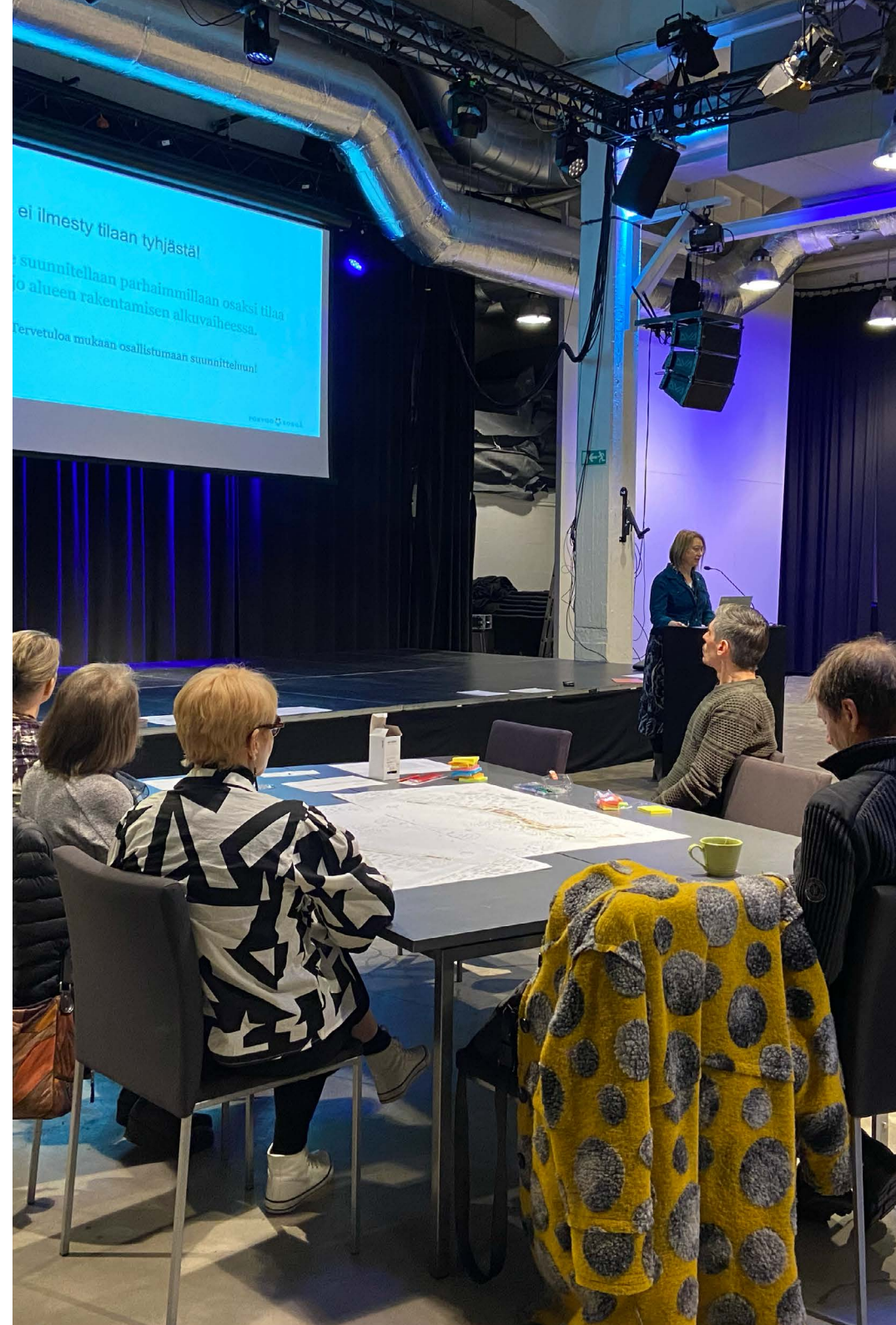
- några större konstverk
- temat är öppet, men enhetligt
- små konstverk på gårdar, på överraskande platser, vid Näsevägen
- konstbänkar med något förenande tema
- terminalen är i sig ett konstverk eller en konsthållplats, ett virtuellt konstmuseum i samband med terminalen
- ett helhetsverk som förenar fasader

3) Delaktighet vid genomförande av konstverk

- kolelever inkluderas, de kan till exempel utarbeta en egen plan för parkgatan, växlande utställningar av skolelevernas verk, skolverkstäder och konstorientering
- kvartersevenemang eller gatufestivaler i området
- mötesplatser såsom konstbänkar, konstgrill eller eldplatser
- utförande av samhällskonst eller planteringsevenemang.

Arbetsgruppens erfarenheter av det deltagande seminariet var mycket positiva, och man erhöll mycket god information till stöd för utarbetandet av konstprogrammet.

Deltagande som en del av konstprogrammet

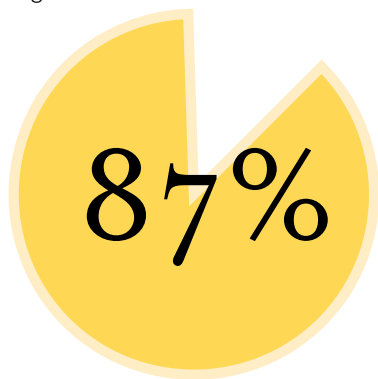

Öppen webbenkät

En öppen anonym webbenkät ordnades på Borgå stads webbplats 2.5–18.5.2023. Totalt 139 svar inkom. Målet med enkäten var att testa de tankar som kom fram under det sakkunnigseminariet och arbetsgruppens planering och få stadsbornas åsikter och kommentarer på dem, ta reda på önskemål av dem som svarar om den blivande offentliga konsten samt samla ihop invånarnas minnen och berättelser kring området.

Enkätens resultat var mycket positiva till konst vid Borgå parkgata. Arbetsgruppen blev förvånad speciellt av de många öppna svar som inkom där man hade satt sig in i frågan. De som svarade önskade speciellt miljökonst eller konst med gröna växter, som konst som förenas med konstruktioner i form av stödmurar, utemöbler och byggnadernas fasader. Som tema fick naturen och naturens mångfald starkt stöd. Enligt enkäten vill Borgåborna i framtiden speciellt delta i de kommande kvartersevenemangen i området samt i konstrundor.

Ur de fritt formulerade svaren sammanställs material som de konstnärer som väljs till att skapa konst kan bekanta sig med. Till materialet hör svaren på frågorna "Finns det i området av Borgå parkgata någon egenskap som är betydande med tanke på lokal- och kulturhistoria (exempelvis en känd händelse, byggnad eller person) och som du önskar att ska förmedlas och uppmärksammas i områdets konst och evenemang?" eller "Finns det personliga minnen eller kända historier i anslutning till miljön kring Borgå parkgata?"

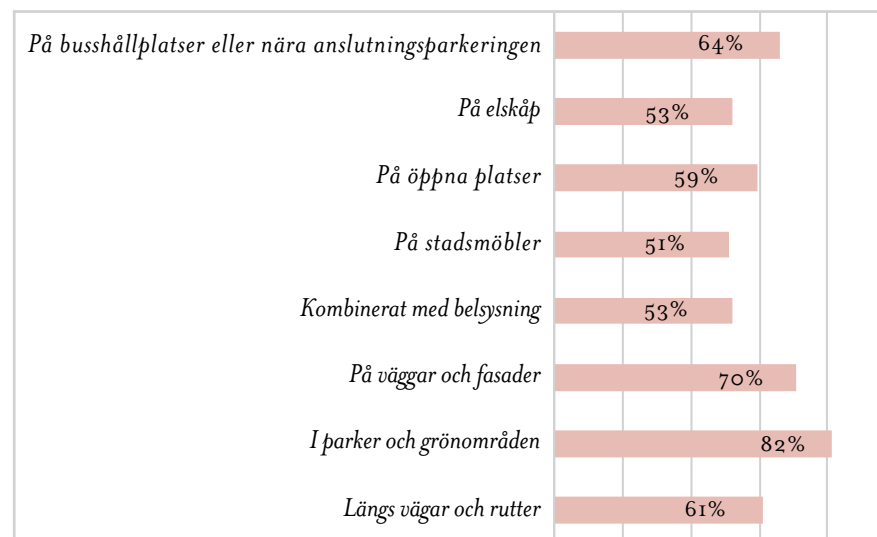
87% av de svarande var av den åsikten att förverkligande av offentlig konst vid området för Borgå parkgata är en god idé.

Borgådagarna i juni 2023

Det var möjligt att delta i utarbetandet av konstprogrammet även under Borgådagarna den 10.6.2023. Målet var att träffa och engagera Borgåbor i olika åldrar och informera om det kommande konstprogrammet för Borgå parkgata. Projektet hade en egen torgbod, där barnbesökarna fick modellera en sådan skulptur, bänk eller konsthållplats som de tyckte om. Dessutom fick stadsborna med klistermärken i olika färger märka ut på kartan för Parkgatan sina önskemål om var konsten ska placeras. De fick också besvara deltagande frågor genom att lägga ett klistermärke vid den åsikt som de understödde. Evenemanget lyckades bra och under dagen var det många intresserade som bekantade sig med planerna för Borgå parkgata.

Teman för konst som lyftes fram var speciellt natur och naturens mångfald, historia och ankomsten till staden. Invånarna efterlyste framför allt konst med gröna växter och miljökonst och att konsten kombineras med fasaderna.

I den öppna nätenkäten frågades bland annat efter placering av konstverk: Var skulle konsten överrasa och glädja eller var kunde konsten synas som en del av områdets vardagsmiljö?

4. MÅL, TEMAN OCH TYNGDPUNKTER FÖR KONST

Mål för konst

Borgå parkgata är en särskilt viktig infartsväg till Borgå och dess visuella profil ger den som anländer en första bild av staden. Därmed är parkgatan som ett offentligt uterum av särskild betydelse också med tanke på stadens image. Att konsten är synlig som en del av parkgatan berättar om stadens värde och den positiva inställningen till kulturen samt välkomnar dem som anländer till staden.

Sträckningen av Borgå parkgata kommer att ändras så att marken på södra sidan av gatan frigörs för nybyggande. Staden strävar efter att få nästan 2 500 nya invånare till området och man hoppas att konsten ska öka trivselen i invånarnas nya boendemiljö. Borgå parkgata utgör dock inte en egen separat stadsdel, som till exempel Västra åstranden, utan området utbyggs som en del av den redan bebyggda stadsstrukturen. Parkgatan utgör en kärna, längs vilken bostäderna och funktionerna koncentreras, och man kan även tänka sig att konsthelheten uppförs längs den här gatan.

Målet för konstprogrammet är att göra Borgå parkgata till en trivsammare, stiligare och tryggare gata för användare i alla åldrar. Genom konsten uppmuntras invånare att röra sig med hållbarare färdssätt och konstverk placeras till exempel vid gång- och cykelvägar samt platser där stadsbor kan trivas och vistas i.

Borgå parkgatas konst ska planeras med hänsyn till olika användare i området. Parkgatan med omgivning är en viktig miljö för dem som anländer till Borgå och en boendemiljö för både nya och gamla invånare. Biltrafiken är livlig och många fotgängare och cyklister färdas längs gatan. Vid parkgatan placeras också en anslutningsparkering, varifrån det är lätt att byta till kollektivtrafik. De kommande nya tjänsterna lockar också folk att stanna upp

längs parkgatan för en längre tid. Därför ska konsten också planeras utifrån olika utgångspunkter med beaktande av att konsten syns och kan upplevas från olika färdmedel och olika hastigheter men också med tanke på dem som stannar upp.

Huvudprinciperna för placering av konst

Huvudprincipen för placeringen av konst vid Borgå parkgata är i första hand det offentliga rummet så att alla kan se och uppleva den. I området betonas stora övervägda verk eller verkhelheter i stället för att till varje husbolag eller potentiella objekt beställa små, separata verk. I helheten ryms dock också verk eller verkhelheter som är mindre till sin storlek eller proportion.

I placeringen av konst i området övervägs i första hand hur folk rör sig längs parkgatan. När konstverk uppförs är det viktigt hur konsten syns för den som rör sig längs Borgå parkgata med bil, cykel eller till fots. Det är också väsentligt att beakta hur verken syns vid ankomst till Borgå centrum och på väg bort därifrån.

Temat Staden möter naturen, kan förkroppsligas i såväl permanenta som tillfälliga konstverk.
Johanna Suurhaskos tillfällig gröninstallation Greenleak i Jyväskylä.

Tillfällig gröninstallation: Raimo Saarinen, Trädgården vid världens ände
Bild: Maija Astikainen

Temat och tekniker för genomförande av konst

Temat för konsten i området är Mötet mellan staden och naturen. En glesare bebyggd, mer skogslik miljö och stadsområdet möts i Borgå parkgata. Temat är aktuellt också utan en platsbunden kontext. Klimatförändringen, förlusten av biologisk mångfald, trygghandet av naturens mångfald och behovet av att öka stadsgrönskan skapar nya behov och möjligheter för hur staden och naturen kan mötas i framtiden. Konsten kan för sin del synliggöra dessa teman eller föreslå lösningar till exempel i form av konst med gröna växter eller miljökonst. Mötet mellan stad och natur som tema för konsten i området är enhetligt men brett så att de valda konstnärerna kan behandla temat ur sina egna utgångspunkter.

Konsten kan förverkligas genom olika tekniker och placeras i olika miljöer. Genom de deltagande åtgärderna framkom önskemål om miljö- och grönkonst, om konsthelheter på fasaderna mot Borgå parkgata samt konst som förenas med konstruktioner i området. På området har några platser för spetsverk identifierats. Dessa platser behandlas i följande stycke. Spetsobjekten är naturliga platser för en konståvling eftersom de är centrala med tanke på hur områdets image formas. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid val av konst och konstnärer för spetsobjekten.

Målet för Borgå parkgata är att inkludera konsten i planeringen i ett så tidigt skede som möjligt, så att konst kan kombineras till exempel med bostadshusens fasad längs parkgatan genast från början av planeringen. Målet är också att deltagandet och evenemangen kring konsten i området ska fortsätta under hela den tid som området byggs och även i framtiden. Om detta berättas mera i stycke II.

5. PLATSER OCH PLACERING AV KONST

Huvudplatserna för konst på Borgå parkgata utgör ryggraden för konsten och placeras enligt följande:

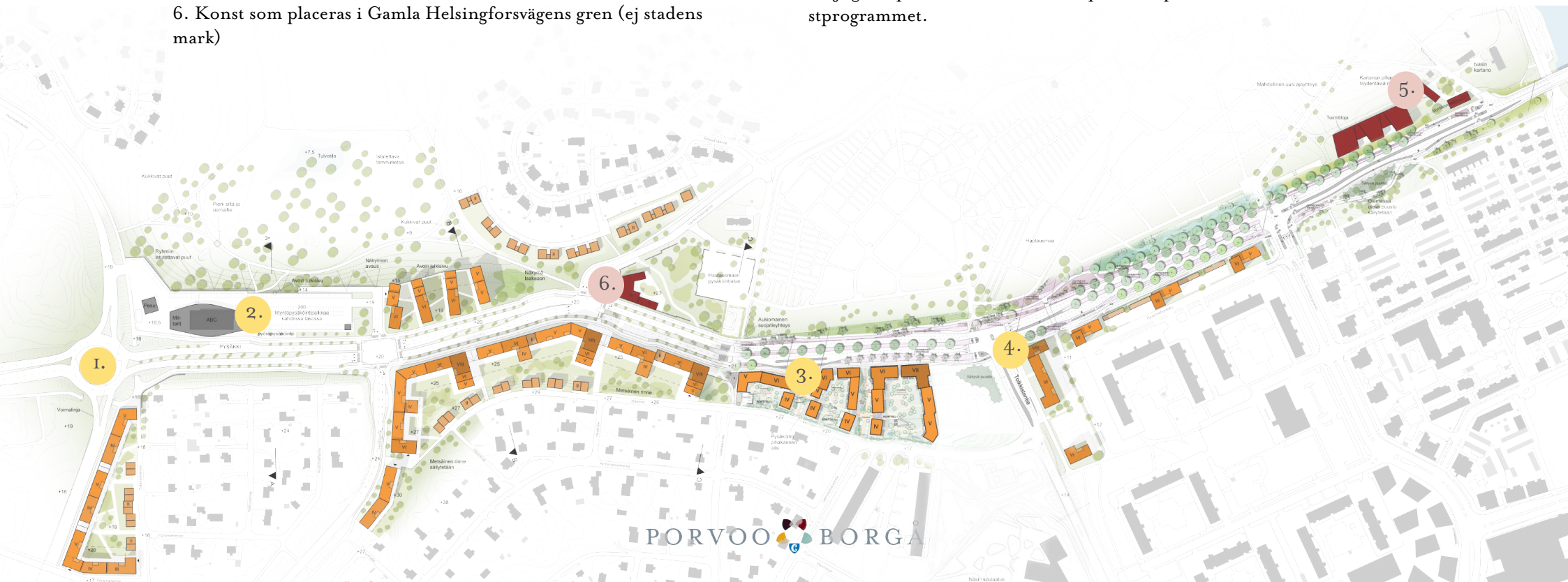
1. Konst vid en rondell som byggs vid Hornhattulavägen
2. Konst som placeras i samband med anslutningsparkeringen och terminalen
3. Konst som placeras i en öppen skvär på Borgå parkgata
4. Konst som placeras i hörnet av Tolkisvägen och korsningen
5. Konst som placeras i anslutning till Näsebacken (är delvis stadens och delvis församlingens mark)

Dessutom som option:

6. Konst som placeras i Gamla Helsingforsvägens gren (ej stadens mark)

Utöver dessa planeras konst som en del av fasaderna på byggnaderna mot Borgå parkgata. I området genomförs också en helhet med konstbänkar som placeras vid rutter för fotgängare längs hela Borgå parkgata. Mindre överraskande verk eller verkhelheter kan placeras vid andra promenadrutter eller kvartersgårdar. Med hjälp av en tillfällig konst kan miljön kring parkgatan piggas upp under den långa byggtiden genom konst till exempel på staketen kring arbetsplatserna.

Den exakta placeringen av konsten preciseras ännu i samband med detaljplaneringen och när skilda konstplaner fastställs för varje objekt. Hela det offentliga rummet vid Borgå parkgata kan användas för konst, det är således möjligt att placera konstverk också på andra platser än de som nämns i konstprogrammet.

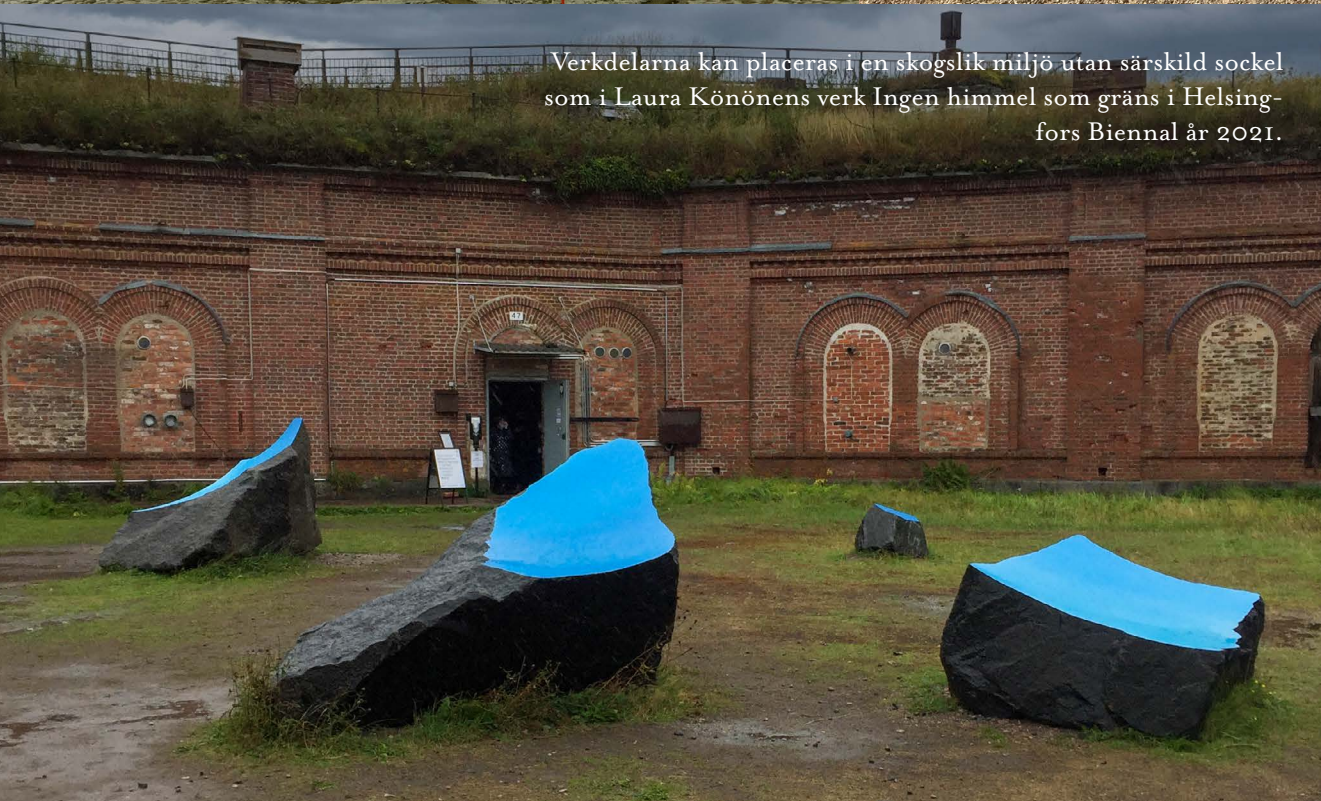

En gammal fälld tall har fått nytt liv som del av ett konstverk i rondellen i Savilahti, Kuopio. Jaakko Pernu, Säsongens skörd. Bild: Vicente Serra

Konstverket på skvären bildar en igenkännbar referenspunkt i Köpenhamn i Kirsten Ortveds skulptur Full Lehtë.

Verkdelarna kan placeras i en skogslik miljö utan särskild sockel som i Laura Könönens verk Ingen himmel som gräns i Helsingfors Biennal år 2021.

Konsten kan integreras i fasaden på flera olika sätt. Här är Antti Immonens Morgonfjäril i Savilahti, Kuopio.

Konstverket kan breda ut sig i miljön som Katharina Grosses
Shutter Splinter

Växter och grönska kan införlivas i konstverk på
många olika sätt. Tillfällig gröninstallation av
Raimo Saarinen, Påhittat förflutet
Bild: Sonja Hyytiäinen

Konstbänkar kan förverkligas i flera format. Här är några exempel: konstnär okänd
Bild: Flickr / Ngader

Konstbänk i Fiskehamnen
Marjukka Korhonen, Sittskulpturer
Bild: Korhonen

Konstbänk i Roppongi Hills
Uchida Shigeru, I Can't Give You Anything But Love
Bild: Flickr / Ann P

Verken kan placeras på överraskande platser, som blicken inte genast riktas till, som Akseli Stenlunds Stenbärare i Mänttä.

6. KONSTENS FINANSIERING OCH PRAXIS

Konstskyldigheter som en del av stadsutvecklingsprojekt är allt vanligare idag. Konstskyldigheter som riktas till byggare av området finns till exempel i Savilahti i Kuopio, Rykmentipuisto i Tusby, Vuores i Tammerfors och Kangas i Jyväskylä. Också i Åbo beslutade man sommaren 2023 att grunda den första konststadsdelen med konstskyldighet i Linnanniemi. På Västra åstranden i Borgå har förfarandet varit framgångsrikt sedan 2014.

På Västra åstranden samt vid Borgå parkgata fastställs konstskyldigheten enligt kvadratmeter av byggrätten. På Västra åstranden har konstskyldigheten under åren 2014–2022 varit 20 € / m² -vy och från år 2023 är den 22 € / m² -vy. Totalt har man i dispositionsplanen för Borgå parkgata planerat cirka 120 000 m² -vy nytt byggande, varav cirka 114 000 m² -vy är bostads-väningsyta och cirka 8 300 m² -vy offentligt byggande. Volymerna fastställs i detaljplaneringen. Enligt den nuvarande uppskattningen kommer det att byggas minst 80 000 m² -vy i området.

Konstskyldigheten för Borgå parkgata och konstpengen

Konstskyldigheten för Borgå parkgata följer praxis för Västra åstranden och är 22 € / m²-vy. Beloppet gäller fram till 2028, varefter det justeras vart femte år.

Vid Borgå parkgata är det också möjligt att tomtmark inte säljs utan hyrs ut. Då är konstskyldigheten lika stor som i samband med försäljningen av tomten (22 € / m²-vy) och konstpengen faktureras på en gång i samband med undertecknandet av arrendeavtalet för tomten.

Enligt den nuvarande uppskattningen kommer konstpengen för konsten på Borgå parkgata att uppgå till cirka 1 750 000 € – 2 000 000 € beroende på

antalet projekt som behandlas som undantag. Tidsplanen för byggandet är lång och beroende av konjunkturerna inom byggbranschen, vilket innebär att konstpengar insamlas under en lång tidsperiod.

ARA-objekt och motsvarande projekt som behandlas som undantag

En del av byggprojekten vid Borgå parkgata kan till exempel vara ARA-finansierade, dvs. projekt som finansieras med statens lån. I dessa fall förhandlas konstskyldigheten projektvis. Utgångspunkten är att konstskyldigheten då är mindre.

Konstpengen fastställs i dessa objekt alltid från fall till fall enligt övervägande av Borgå stads markpolitik och är 5–15 € / m²-vy. För objekt som får kortvarigt räntestöd är skyldigheten större och i objekt med långvarigt räntestöd mindre. Också de här beloppen justeras vart femte år.

Förvaltning av konstpengen

Konstpengar insamlas som en fastställd skyldighet i samband med tomtöverlåtelsen och redovisas till stadens balanskonto som inrättas för projektet. I detta konstprogram fastställs de objekt som konstpengen kommer att användas till. Konstansaffningsgruppen drar i fortsättningen upp riktlinjer för tidsplanen för genomförandet av konstprojekten med projektspecifik budget. Konstpengen som samlas in under året överförs till stadens balans från vilken man i fortsättningen betalar utgifter för konst.

KONSTPENGEN

Konstskyldighet vid konventionellt konstruktion
22 € / k-m²

ARA-objekt och motsvarande projekt
5-15 € / k-m²

Uppskattning av inkomna medel
1 750 000 - 2 000 000 €

Konstverk 75 %

Koordinering, kuratering och evenemang 10 %

Service och underhåll 15 %

Praxis för finansiering av konst

Till konstbudgeten för Borgå parkgata hör alla de tilläggskostnader som uppkommer genom konstprogrammet. Sådana kostnader är verkets grundläggnings- och grundarbeten samt tilläggsarbeten i anslutning till montering och belysning av verket om de inte naturligt är en del av det normala byggandet.

I vissa fall kan verket ersätta en del av ytmaterialen eller andra fasta konstruktioner, varvid man skilt behöver definiera vilka delar som ingår och inte ingår i budgeten (kvalitet och mängd).

Genom konstskyldigheten täcks också kostnaderna för koordinering av konsten samt kostnaderna för eventuell kuratering. Dessutom lämnas en del av konstpengen kvar på kontot i väntan på de vård- och underhållsåtgärder som verken i det offentliga rummet kräver i framtiden. Konstpengen kan genom beslut av konstanskaffningsgruppen också användas för evenemang i området.

I regel reserveras 75 procent av konstbudgeten för konst, 10 procent för koordinering, kuratering och evenemang och 15 procent för underhåll. Av konstpengen används cirka 25 procent för spetsprojekt, cirka 25 procent för konsthelheten av fasaderna mot Borgå parkgata och cirka 25 procent för konstbänkar, konst per kvarter, tillfällig konst och andra enskilda verk.

7. AKTÖRER SOM ANSVARAR FÖR FÖRVERKLIGANDE AV KONST OCH DERAS ANSVAR

Aktörerna som ansvarar för förverkligande av konst vid Borgå parkgata är:

- 1) Styrgruppen för konstprogrammet
- 2) Konstanskaffningsgruppen
- 3) Koordinatör
- 4) Kurator
- 5) Konstnärerna
- 6) Byggföretagen

1) Styrgruppen för konstprogrammet

För styrningen av konsten vid Borgå parkgata ansvarar i praktiken samma styrgrupp som för konsten på Västra åstranden i Borgå. Styrgruppen är den högsta aktör som utsetts för att övervaka konstprojekten och som förvaltar de medel som konstskyldigheten medför. Styrgruppens viktigaste uppgift är att övervaka ekonomin och att rapportera om den till Borgå stad samt att starta anskaffningsprocesserna. Styrgruppen ber om anbud om koordinering, väljer tjänstproducent och utser medlemmar till konstanskaffningsgruppen. Medlemmar till styrgruppen utses från stadsplaneringen, kulturtjänster och ekonomiförvaltningen. Styrgruppen utses enligt stadens förvaltningsstadga.

2) Konstanskaffningsgruppen

Styrgruppen utser medlemmarna till konstanskaffningsgruppen. Konstanskaffningsgruppens representanter väljs från Borgå stads kulturtjänster

och stadsplanering. Till gruppen utses också en representant från stadsinfran och Borgå museum. Borgå Konstnärsgille har rätt att utse en konstnärsmedlem. Till gruppen kan även projektvis inkallas andra medlemmar, som representanter från idrottstjänster eller stadsmarknadsföringen. Koordinatör är medlem och sekreterare i konstanskaffningsgruppen. Kuratorn som eventuellt väljs och anställs av konstanskaffningsgruppen fungerar som sakkunnig och är inte egentlig medlem i gruppen.

Till konstanskaffningsgruppens uppgifter hör att på administrativ nivå ansvara för det praktiska arbetet i konstprojektet. Gruppen beslutar när man börjar utarbeta mer detaljerade konstplaner eller vidtar åtgärder för att genomföra konstprojekt. Som en del av arbetet fattar konstanskaffningsgruppen beslut om det objektspecifika sättet att välja konstnärer och senare om val av konstnärer, bedömning av utkast samt beslut om anskaffning av verk, mottagande av verk samt offentliggörande och informering om dem. Gruppen ska också säkerställa och kontrollera de tekniska förutsättningarna för framtida verk och utreda nödvändiga tillståndsärenden. Konstanskaffningsgruppen övervakar att konstprojektet framskrider enligt konstprogrammet.

3) Koordinator

Koordinator anställs av konstprogrammets styrgrupp och arbetar för konstanskaffningsgruppen. Det är möjligt att ingå ett ramavtal om koordineringen för flera år eller att anställa en koordinator skilt för varje projekt på basis av anbud. Till koordinators uppgifter hör att främja genomförandet av konstprojekt på Borgå parkgata. Hen är föredragande för konstanskaffningsgruppen, sammankallar möten samt upprättar föredragningslistor och promemorior.

När projektet inleds ansvarar koordinatör för utarbetandet av en preciserande konstplan. Hen svarar också för beredningen av eventuella kuratorssökningar, konstnärssökningar eller konståvlingar och utarbetar avtal som ingås med konstnärer. Koordinator gör både kuratorn och konstnärerna förtroga med arbetsuppgiften och inskaffar det material med utgångsinformation som behövs. Koordinator är kontaktperson mellan olika

aktörer och övervakar att genomförandet av konsten håller tidtabellen samt ansvarar tillsammans med en representant för Borgå museum för dokumenteringen av verken från planering till att verket är färdigt.

När verket är färdigt ordnar koordinatören en mottagningsgranskning och säkerställer att anvisningar för underhåll av konstverket utarbetas och att skyltarna för konstverken beställs. Koordinatören informerar allmänheten om projektet tillsammans med Borgå stad och konstnären.

Koordinatören ser till att helheten för konsten motsvarar definitionerna i konstprogrammet och att de konstnärliga målen uppnås. Till uppgifterna hör också att samla information om konstobjekten på Borgå parkgata och om verken som är i olika tillverkningskedan. Koordinatören ska ha en helhetsbild över förverkligandet av konstprogrammet. *tori toimii koko taidehankkeen ajan yhteyshenkilönä eri toimijoiden välillä, valvoo taiteen toteutuksen pysymistä aikataulussa ja vastaa yhdessä Porvoon*

4) Kurator

Konstanskaffningsgruppen anställer en kurator som väljs antingen skilt för varje projekt eller för en viss tid. För Borgå parkgata används kuratorn i huvudsak för de större konstprojekten. I mindre projekt kan konstanskaffningsgruppen också självständigt fatta beslut om konstnären.

Konstanskaffningsgruppen kartlägger potentiella kuratorskandidater och ber 2–3 utvalda kandidater om ett motiveringsbrev för arbetsuppgiften. På basen av motiveringsbrev och eventuella intervjuer fattas beslut om vilken kurator som väljs.

Kurators viktigaste uppgift är att uppgöra ett förslag till konstnärskandidater för konstanskaffningsgruppen från vilket gruppen väljer en konstnär. Kuratorn fungerar som konstanskaffningsgruppens expert och deltar i möten vid behov. Kuratorn är expert på samtidskonst. Kuratorn bekantar sig med konstprogrammet för Borgå parkgata och konstpraxisen i Borgå. Kuratorn föreslår konstnärer för olika objekt på basis av de förhandlingar och de principer som konstanskaffningsgruppen angett.

5) Konstnärer

Konstnären ansvarar för att producera ett konstnärligt verk av högsta möjliga kvalitet. Processen framskrider i huvudsak som direktbeställning eller parallell skissbeställning i två faser så att man först beställer en skiss av konstnären. Efter att skissen har godkänts övergår man till genomförandefasen, och ett separat avtal ingås om den. De konstnärer som valts för att skapa konst till Borgå parkgata förutsätts arbeta på ett professionellt sätt inom branschen och de ska ha ett FO-nummer och en pensionsförsäkring.

6) Byggföretag

I de objekt där konsten integreras i de fastigheter som byggs har byggföretagen en roll i hur konstprojektet genomförs. I dessa projekt blir representanten för byggföretaget och arkitekten för objektet medlemmar i konstanskaffningsgruppen, och de är med för att fastställa placeringen av konsten, konstnärsvalet och den skiss som väljs för konstverket.

Konstbudgeten omfattar alla tilläggskostnader för konsten. Det är dock möjligt att konsten till exempel ersätter en del av fasaden, varvid man förhandlar om kompenseringen av kostnaderna projektvis. Byggföretaget ser till att det är tekniskt möjligt att genomföra verket som en del av byggnaden och att konstnären för nödvändiga förhandlingar med exempelvis el- eller byggnadsplaneraren. Dessa förhandlingar ingår inte i konstbudgeten utan är en del av normalt byggande. Byggföretaget ska också säkerställa om det krävs särskilda lov för genomförande av konst. När konsten placeras i en byggnad deltar representanter för byggföretaget i mottagningssynen av konstverket.

8. VAL AV KONSTNÄRER

Konstnärsvalet för Borgå parkgata kan göras enligt olika praxis. Valen ska göras så öppet som möjligt antingen genom konstnärstävlingar, parallella skissbeställningar eller öppen ansökan med portfolio. I vissa situationer kan tidspress leda till direktval som valsätt. Nedan korta redogörelser av olika sätt för val av konstnär.

Valsätt av konstnär

Direktval

Att direkt välja en konstnär bland konstnärer som exempelvis är bekanta för konstarbetsgruppen eller konstkoordinatören och som erkänt håller hög klass är ett enkelt och snabbt, men inte öppet valsätt. Alternativen är beroende av arbetsgruppens eget övervägande och kunskap, och eventuella nya potentiella konstnärer som kan vara väl lämpade för projektet kommer inte nödvändigtvis fram. Öppenheten kan ökas till exempel genom att en utomstående kurator väljs för att föreslå konstnärer.

Portfolioansökan

Portfolio används i objekt där man söker efter flera konstnärer som utgångsalternativ. I denna process anmäler sig de konstnärer som är intresserade av uppgiften genom att skicka in en presentation av sin produktion med efterfrågat innehåll och format. Skisser inbegärs inte och godkänns inte i portfolioansökan. En utsedd kurator och konstanskaffningsgruppen beslutar om konstnärsvalet på basis av de portfolier som inlämnats.

Parallell skissbeställning

Parallell skissbeställning är en modell där man kan beställa en skiss av flera konstnärer samtidigt för samma objekt och det är möjligt att diskutera med konstnärerna när skissen är under arbete. I detta fall betalas alla konstnärer ett skissarvode för arbetet och beställaren får flera skisser för bedömning. Konstnärer kan väljas till den parallella skissbeställningen genom direktval eller öppen portfolioansökan.

Tävling för inbjudna konstnärer

I en tävling för inbjudna konstnärer begärs skisser av två eller flera konstnärer för samma planeringsobjekt. Skillnaden till parallell skissbeställning är att konstnärerna förbereder skisserna självständigt och förslagen bedöms anonymt.

Öppen tävling

En öppen konstartävling är en offentligt tillkännagiven tävling där konstnärer uppmanas att lägga fram förslag till ett visst objekt. Den öppna tävlingen kan vara nationell eller internationell. I tävlingsprogrammet antecknas närmare bestämmelser om deltagande samt tävlingens syfte, framskridande och övriga detaljer. Den öppna tävlingen är en modell som är långsam och ofta något dyrare, men slutresultatet är flera olika utkast och också synlighet för projektet.

Konstartävlingar

Målet för Borgå parkgata är att ordna åtminstone en stor internationell konstartävling. Som objekt för konstartävlingen har preliminärt fastställts en öppen skvår längs Borgå parkgata. På andra platser förordas särskilt öppna portfolioansökningar och parallella skissbeställningar. I konstartävlingar iaktas Finlands Konstförenings anvisningar.

Vid valet av både konstnärer och verk som förverkligas eftersträvas en så mångsidig helhet som möjligt.

Tillfällig installation
Pia Sirén, Borgå urskog
Bild: Veronica Svensberg

9. TIDSPLAN FÖR FÖRVERKLIGANDE AV KONST

Konsten för Borgå parkgata genomförs enligt den tidtabell som byggandet av området kräver. Målet vid utarbetandet av konstprogrammet har varit att byggandet av området kan inledas 2025 och att byggandet fortsätter under följande årtionden. Eftersom byggbranschen är en bransch som är mycket känslig för kostnadsändringar går det inte med säkerhet att fastslå tidtabellen för byggandet. Tidtabellen för och olika faser för genomförande av konsten preciseras i samband med uppdateringen av konstprogrammet.

Offentliggörande av konstverk på Västra åstranden i Borgå
Petri Hytönen, Färgfest

10. ÄGANDERÄTT, LIVSCYKEL, UNDERHÅLL OCH UPPHOVSRÄTT

Äganderätt till verk

Anskaffningsprocessen och placeringen av konstverk i området påverkar väsentligt ägarförhållanden samt underhålls- och ansvarsfrågor. Konstverk som placeras i offentliga rum upptas i regel i Borgå stads konstsamling. Byggnadens ägare svarar för underhållet av konst som integrerats i konstruktioner, såsom fasadmaterial för byggnaderna.

Underhåll och skötsel av verken

Riktlinjerna för underhållet av konstverken fastställs innan konsten förverkligas. För varje konstverk vid Borgå parkgata utarbetas anvisningar för underhåll av konst. I anvisningen fastställs underhållsanvisningar för verket och anvisningar för eventuell skadegörelse samt garantitiderna för verket och dess delar och verkets förväntade livslängd. I huvudsak har konstnären produktansvaret för verket. Det är också viktigt att ta hänsyn till ett verks livscykelfrågor vid valet av teknik och material. I regel är målet att genomföra verk med lång livscykel, vars material är hållbart och av hög kvalitet. Ett verks livscykel kan undantagsvis också vara kort. I dessa fall fastslår underhållsanvisningarna vad som är skäligt underhåll och tidpunkten då man kan anse att verket har nått slutet av sin livscykel.

Av konstbudgeten har 15 procent reserverats för underhåll av verk som placeras i det offentliga rummet.

Konstverk placerade på stadens mark

Staden äger och underhåller alla konstverk som finns på stadens tomter. Finansieringen för underhållet insamlas i samband med tomtöverlåtelsen.

Konstverk på privata tomter

Husbolagen äger konstverken på sina områden och svarar för underhållet av dem. Om verket utsätts för skadegörelse eller blir skadat, hör reparationen till husbolagets försäkring.

Verk som underhålls gemensamt

I samband med att konstverk på västra åstranden förverkligats har det uppenbarats sig fall, där underhållsansvaret för verk har delas upp mellan husbolaget och staden. I dessa situationer är det extra viktigt att klart definiera de ansvariga aktörerna och försäkra sig om att anvisningar för underhållet skickas till alla berörda parter.

Upphovsrätt

Konstnären har laglig upphovsrätt till de verk som han eller hon uppför och om den upphovsrättsliga användningen av verken ska avtalas separat med konstnären. Med upphovsrättslig användning avses bl.a. sådan användning av en bild av ett verk där verket är det huvudsakliga temat. Som en del av avtalet med konstnären ska det också avtalas om att beställaren har rätt att dela bilder av verket i sociala medier.

I det avtal som ingås med konstnären fastställs att beställaren inte har rätt till det beställda utkastet till verk om det beslutas att verket inte ska genomföras. I avtalet antecknas också att konstnären ansvarar för att han eller hon har alla upphovsrätter och immateriella rättigheter till det verk som han eller hon föreslår. Beställaren är inte ansvarig för intrång i immateriella rättigheter eller för kostnader eller tvister som uppstår till följd av intrånget.

11. ÖVRIG VERKSAMHET I OMRÅDET ENLIGT KONSTPROGRAMMET

Vid sidan av den offentliga konsten vid Borgå parkgata planeras verksamhet som aktiverar aktörerna, användarna och invånarna i området. Invånarnas åsikter i frågan kom särskilt fram som önskemål om evenemang:

- Kvartersfester och andra evenemang
- Konstrundor
- Skapande av samhällskonst

Dessutom framkom önskemål om mötesplatser som kan skapas vid konstverken. Exempel som nämndes var grill- eller eldplatser i parker, konstbänkar och konsthelheter på öppna platser där man kan samlas.

Stadsborna vill också i fortsättningen ta del i genomförandet av konsthelheter, till exempel så att de via sociala medier eller webbenkäter kan ge sina åsikter om riktlinjer som gäller konst. Detta kan ske till exempel så att man ordnar en offentlig omröstning om de främsta förslagen i konsttävlingen och genom att aktivt informera om konstens förverkligande.

12. KOMMUNIKATION

Staden kommunicerar öppet och med låg tröskel om konsten vid Borgå parkgata så att alla stadsbor som är intresserade kan följa hur konsten genomförs vid parkgatan och delta i diskussionen om den. Kommunikationen genomförs på många kanaler och den följer praxis och anvisningar för stadens kommunikation. Viktiga tidpunkter för kommunikation är framför allt konstnärssökningar och eventuella konsttävlingar om vilka man kommunicerar både via lokala och riksomfattande konstnärsgillen. Även om skisserna för konstverken och de färdiga konstverken informeras brett.

När konstverken står färdiga ordnas en tillställning för offentliggörandet av konstverket, till vilken stadsborna - i synnerhet invånare i området - är välkomna. På invigningsfesten ges konstnären själv tillfälle att berätta om verket och tankarna bakom det. Det är också viktigt att informera om andra evenemang så att så många stadsbor som möjligt har möjligt att delta i evenemangen.

13. UPPDATERING AV KONSTPROGRAMMET

Konstprogrammet för Borgå parkgata har utarbetats med de utgångsuppgifter som funnits om byggandet av området när programmet har utarbetats. Eftersom det tar en lång tid att bygga området och planerna kan ändras, är det skäl att granska och uppdatera konstprogrammet i framtiden. Granskningen och nödvändiga uppdateringar ska göras senast om fem år, dvs. under 2028. I de kommande uppdateringarna av konstprogrammet kan också en eventuell utvidgning av området, som berör konstprogrammet beaktas.

Offentliggörandet av ljudkonstverk på åstranden i Borgå